

УДК 811.111:378.147:37.015.3

**Хавкіна О. М.,
кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри «Іноземна філологія та переклад»,
Національний університет «Запорізька політехніка»**

**РЕФЛЕКСИВНІ ПРАКТИКИ
ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ МЕТАКОГНІТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ**

Сучасна парадигма іншомовної освіти орієнтує викладача не лише на передавання знань, але й на створення умов для розвитку уміння студента самостійно організовувати власну навчальну діяльність, контролювати її перебіг і результативність. У межах компетентнісного

підходу особливої ваги набуває метакогнітивна компетентність, що охоплює усвідомлення людиною власних когнітивних процесів і здатність керувати ними. Тобто студент повинен розуміти, як він навчається, які стратегії обирає, чому виникають труднощі і як їх подолати.

У процесі опанування англійської мови, зокрема для ESOL-студентів з різним мовним досвідом, метакогнітивні уміння є підґрунтям успішного розвитку іншомовної комунікативної компетентності [3]. Такі здобувачі освіти часто мають різний рівень володіння академічними стратегіями, а отже потребують цілеспрямованого навчання тому, як саме вчитися. На цьому етапі значущим засобом виступають рефлексивні практики, які забезпечують усвідомлення власних досягнень і прогалин, перетворюють студента на активного суб'єкта навчального процесу.

До найбільш результативних рефлексивних технологій, що можуть бути інтегровані у викладання англійської мови у ЗВО, належать:

1) рефлексивні щоденники (learning journals) – фіксація того, що студент зрозумів на занятті, які труднощі виникли, що варто повторити;

2) оцінювання власної діяльності (self-assessment) за чіткими критеріями CEFR (Common European Framework of Reference for Languages), що формує відповідальність та реалістичність очікувань;

3) learning logs – системний запис динаміки власного прогресу із самоаналізом застосованих стратегій;

4) peer-feedback – взаємне оцінювання, яке не лише підвищує якість мовленнєвих робіт, але й розвиває навички критичного мислення та співпраці;

5) портфоліо здобувача освіти, де документуються досягнення, створюючи мотиваційний ефект і можливість цілісного аналізу результатів у довгостроковій перспективі;

6) мікро-рефлексія в кінці заняття («What did I learn today?», «What still confuses me?»), що сприяє миттєвому усвідомленню як успіхів, так і труднощів.

Впровадження таких практик активізує пізнавальну діяльність, допомагає студентам виявляти ефективні стратегії навчання, розвиває уміння аналізувати мовні помилки та планувати подальший розвиток [4, с. 64]. Власне, рефлексія стає інструментом саморегуляції, суттєво впливаючи на мотивацію, усвідомленість і навчальну автономію.

Результати досліджень демонструють, що студенти, які регулярно ведуть щоденники або працюють із власним портфоліо, показують кращі результати в аудіюванні, читанні та письмі, швидше адаптуються до академічного мовного середовища, знижують рівень мовної

тривожності та відчувають сталість прогресу, що позитивно впливає на самооцінку [2].

Слід також відзначити, що рефлексивні методи відіграють визначальне значення в умовах змішаного та дистанційного навчання, яке вимагає від студентів здатності розподіляти час, контролювати виконання завдань і перевіряти якість власних робіт. У таких умовах роль викладача полягає у педагогічному супроводі та менторстві: він модерує рефлексивні процеси, пропонує запитання, які спрямовують мислення студентів, стимулює аналітичне ставлення до результатів [1, с. 46].

Таким чином, розвиток метакогнітивної компетентності через рефлексивні практики стає одним із визначальних чинників якісної іншомовної підготовки у вищій школі, оскільки забезпечує здатність здобувачів освіти навчатися протягом життя – відповідно до вимог сучасного суспільства та ринку праці.

Література

1. Гриневич Л. Освітні стратегії змішаного навчання у ВНЗ. *Вища освіта України*. 2021. № 3. С. 45–52.
2. Farrell T. S. *Reflective Practice in ESL Teaching*. London : Bloomsbury, 2019. 182 p.
3. Oxford R. L. *Teaching and Researching Learning Strategies in Foreign Language Learning*. London : Routledge, 2017. 234 p.
4. Zimmerman B. J. *Becoming a Self-Regulated Learner: An Overview. Theory Into Practice*. 2002. № 41 (2). P. 64–70.